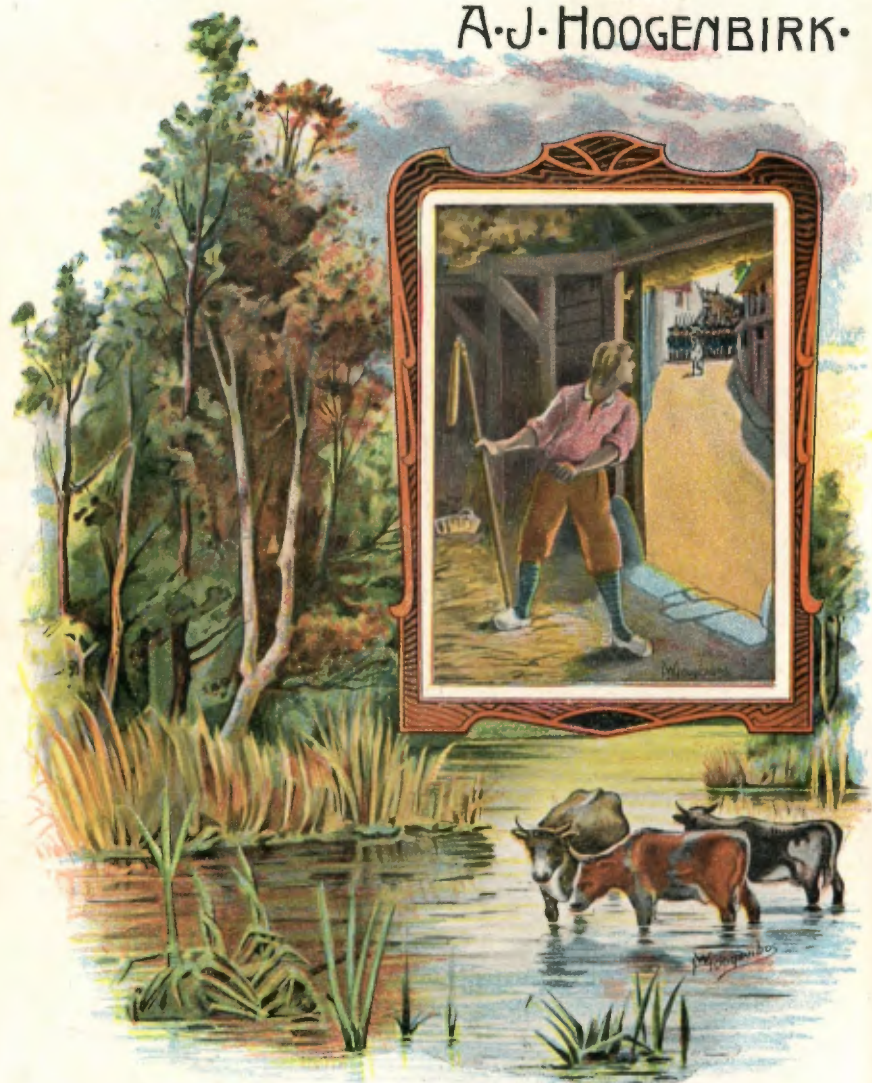


DE VERGETEN SCHILDWACHT

Een vertelling
door

A. J. HOOGENBIRK.



NIJKERK - G. F. CALLENBACH

De vergeten schildwacht

EEN VERTELLING

DOOR

A. J. HOOGENBIRK



NIJKERK — G. F. CALLENBACH



I.

Wel weinigen zullen er onder u zijn, vrienden, die nog nooit van den „Franschen tijd” hebben hooren spreken. We bedoelen daarmee de jaren in 't begin der vorige eeuw, toen ons goede vaderland, eerst inderdaad en daarna tevens in naam, een stuk van Frankrijk was geworden. 't Was een booze tijd. Als later een vader of een grootvader er nog eens van vertelde, dan dankten zij die 't hoorden den Heer, dat die tijd voorbij was.

Maar voor de Franschen waren die dagen even heerlijk als voor de meeste volken van Europa droevig. Generaal Bonaparte of later keizer Napoleon bracht wel zijn vaderland geen vrede, maar roem en eer, door zijn groote legers, die in Italië en Duitschland en Oostenrijk alle vijanden versloegen. Geen land was zoo machtig als Frankrijk, geen vorst werd zoo ontzien als de Fransche keizer, geen leger had

zooveel overwinningen behaald als de soldaten van de Fransche republiek of van het keizerrijk. Alleen Engeland was Frankrijk op zee de baas.

Er woonde in dien tijd, en wel in 't jaar 1802, dicht bij het stadje Aulnoye, in Noord-Frankrijk, een jonkman, die Firman Bonard heette. Hij was 22 jaar oud, had geen ouders meer en werkte als boerenknecht voor zijn brood. Daar hij flink arbeidde en een goeden meester had, verdiende hij meer dan hij wel behoefde, en zou een aardig sommetje hebben kunnen opsparen, of als hij dat niet wilde, aan arme menschen geven, — want die waren er toen in Aulnoye zoo goed als nu. Maar Bonard deed noch 't een noch 't ander. Wat hij overhield moest op, zooals hij 't noemde. Dat wil zeggen, hij ging er 's avonds mee naar de herberg, waar zijn vrienden waren. Daar dronken zij een goed glas wijn, speelden kaart of lieten zich eens ruim trakteeren. Gij begrijpt wel, dat er zodoende van sparen of weggeven niets kon komen.

De boeren in den omtrek vonden echter, dat Firman Bonard heel wel deed, en noemden hem „een vroolijken gast”, van wien ze allen veel hielden. Ik wil gaarne eerlijk bekennen, dat onze boerenknecht evenmin een dronkaard als twistzoeker was, maar overigens leefde hij

dan ook maar voort, zonder zich om iets te bekommeren, dan om geld verdienen en plezier hebben. Het was nooit in hem opgekomen den Heer in den Hemel te danken, die hem gezondheid en kracht tot het werk gaf, of Hem te bidden om zijn zegen. Want onze jonkman kende dien Heer bijna niet. Hij was door zijn ouders opgevoed in de leer der Roomsche kerk, had een kruis leeren maken, en was nu en dan in de kerk geweest, waar hij van wat er gezegd werd niet veel begreep, vooral ook omdat het voor meer dan de helft Latijn was.

Maar toen de omwenteling uitbrak, en alles onderste boven wierp, liepen ook de priesters zoomin vrij als de vrienden van den koning of ook de groote heeren. Er werd een soort van nieuwen godsdienst bedacht. Het volk moest nu niet meer tot God bidden of voor Maria neerknielen, maar de Rede zou de godin van allen zijn. Later begon men wel in te zien, dat die nieuwheden dwaasheden waren, maar velen, die nu eenmaal gewend waren niet meer in de kerk te komen, bleven er maar voor goed uit. Zoo deed ook Bonard. Dat hij zoo doende nooit een Bijbel gezien of van den Heiland gehoord had, begrijpt gij wel. Trouwens het eerste zou, al kwam hij in de Roomsche kerk, evenmin 't geval geweest zijn, en of hij

er den Heiland recht zou hebben leeren kennen mag wel betwijfeld worden.

Op zekeren najaarsdag stond Bonard in de schuur te dorschen, toen hij plotseling in de verte een geluid hoorde, dat zeer geleek op het roffelen van de trom. Dit gebeurde nu wel meer, maar de lieden van Aulnoye, nieuwsgierig als alle menschen, verzuimden toch nooit eens een kijkje te nemen, als er soldaten door hun stadje trokken. En de krijgslieden van Frankrijk, dat toen een republiek was even als nu, mochten wel gezien worden; dat ver zeker ik u.

Onze vriend dan keek eerst eens rond of iemand hem ook zag, wierp toen zijn dorschvlegel neer, en draafde naar den weg. Ja waarlijk, hij had goed gehoord. In de verte zag hij de sabels en geweren der soldaten blinken, die van den kant van Parijs kwamen en naar 't noorden trokken. Wel waren ze nog ver, maar het trommelen hield juist op, de trompetters begonnen te blazen, en Bonard vond het zoo mooi dat hij bleef wachten en dacht „'k zal straks den tijd wel inhalen.” Een kwartier later waren de soldaten dicht bij hem. 't Was een groote menigte, bijna drie duizend, en tot Bonards verwondering zag hij, dat ze niet als gewoonlijk voorttrokken, maar vlak

bij zijn boerderij, die een half uurtje van Aulnoye lag, stilhielden aan de herberg. De officieren stegen van hun paarden, de soldaten legden zich neer in het gras, en Bonard, die graag alles weten wilde, vernam al gauw, dat de troepen tot den volgenden morgen in en om Aulnoye zouden blijven. Met dat groote nieuws haastte hij zich naar de schuur terug. Hij werkte dat hem 't zweet bij 't gezicht liep, en zoodra de avond was gevallen, vroeg hij den boer verlof eens naar de soldaten te gaan kijken, waar deze niets tegen had, als Bonard maar zorgde op zijn tijd weer thuis te zijn.

Hoe laat dat was weet ik niet juist, maar wel dat de kerkklok reeds lang 't uur van middernacht had geslagen, toen men op de boerderij nog altijd op zijn terugkomst wachtte, als men 't wachten kon noemen, want iedereen was naar bed gegaan. Toen 't echter weer morgen werd en onze vriend niet verscheen, begreep zijn meester, dat er iets bijzonders moest gebeurd zijn, en daar hij zijn knecht niet graag wou missen, ging hij metterhaast uit om hem op te zoeken. Maar vergeefs, Bonard was nergens te vinden, en de boer heeft hem nooit weergezien.

Hoe dat kwam zal ik u zeggen. Toen Bonard de boerderij had verlaten, vond hij dat het

overall vol soldaten was, in de stad en daar buiten. In de herberg waren meer krijgslieden dan boeren, en Bonard raakte al spoedig met eenige van de eerste aan 't praten, en niet minder aan 't drinken. Van beide schenen de soldaten ook recht veel te houden, want zij vertelden aan de boeren, die met open mond luisterden, van hun tochten en bijgewoonde veldslagen, en dronken daarbij de gezondheid van elken veldheer die in het verhaal genoemd werd.

„Het moet toch wel prettig zijn,” sprak Bonard, toen de soldaten een oogenblik zwegen, „zoo de halve wereld rond te reizen, zonder dat men voor iets behoeft te zorgen.”

„Prettig?” antwoordde een der soldaten die sergeant was, „wel man, ik zou met niemand willen ruilen. Ik heb er nooit spijt van dat ik dienst genomen heb. Onder onzen Consul Bonaparte 1) — en de soldaat dronk zijn glas nog eens uit — is 't heerlijk. Wie dapper is en zich goed houdt is vandaag soldaat, morgen sergeant en overmorgen officier of generaal. Dat heb ik zelf al eens bijgewoond.”

„Ik begrijp niet, vriend,” sprak een ander der krijgslieden tot Bonard, „dat gij, een flinke,

1) Generaal Bonaparte werd Consul der Fransche republiek in 1799 en keizer, onder den naam van Napoleon I, in 1804.

wakkere jongen, nog op dit suffe plekje blijft. Ploegen en dorschen tot den laten avond, is dat een leven! Dan hebben wij 't beter. Het land betaalt ons eten en drinken, onze kleeren en alles. Overal worden we ontzien. Ge deedt beter met ons mee te gaan dan hier te verroesten, vroeg of laat roept men u toch op en dan moet ge wel. Ga dus vrijwillig, dan komt ge nog eens vooruit."

„Wel ja, waarom zou er uit u geen generaal groeien zoo goed als uit een ander?" sprak de sergeant.

Onze Bonard, die een glaasje meer gedronken had dan zijn hoofd verdragen kon, begon te begrijpen dat zijn nieuwe vrienden wel gelijk konden hebben. Hij kon toch niet zijn heele leven op een boerderij blijven, nu de gansche wereld voor hem open lag. En wat was 't niet onbezorgd, dat soldatenleven! Onze vriend vergat echter heelend'al, dat er ook nog andere dingen in 't soldatenleven kwamen kijken. Hij vergat, dat de kogels en de zwaarden der vijanden er al duizenden hadden weggerukt of ongelukkig gemaakt, die zeker ook gehoopt hadden generaals te worden. Hij vergat, dat er na de revolutie van 1789 bijna nooit vrede in Frankrijk was, en de soldaten soms jaren lang zwierven onder vreemden, die hen bitter

haatten. Hij begreep niet, dat de vrijheid waar hem van verteld werd, alleen zoolang duurde als er niets te doen viel, zooals thans nu er bij uitzondering eens geen oorlog was. En daar was nog veel meer dat hij niet bedacht, en later ondervinden zou.

't Was bijna tien uur, toen Bonard de herberg verliet. Zijn hoofd was vol gedachten. De soldaten hadden hem verteld, dat zij naar België trokken, dat toen ook al tot Frankrijk behoorde, en misschien wel naar het rijke Holland. Bonard kreeg grooten lust met hen mee te gaan. Ook was, als gezegd, zijn hoofd na het vele drinken niet al te helder, en, om kort te gaan, hij nam 't besluit, eens wat van de wereld te gaan zien en soldaat te worden, wat hem naderhand wel eens gespeten heeft. Want hij was tot nog toe niet opgeroepen voor den krijgsdienst, en menigeen had hem daarom benijd.

Onze vriend begreep wel, dat zijn meester het plan niet goed zou vinden. Daarom sloop hij stil het hek van de boerderij binnen, ging naar het kamertje waar hij sliep, boven den stal, pakte zijn kleeren bijeen, stak het geld, dat hij had, in den zak, en ging toen ongezien weer weg. Met groote moeite — daar alles vol soldaten was — vond hij in een herberg

te Aulnoye nog een slaappleatsje, en vroeg den volgenden morgen, toen de soldaten weg-trokken, bij wien hij wezen moest om zich aan te melden voor soldaat. Een officier, die in den flinken jonkman schik had, vertelde hem al wat hij weten moest, en spoedig was de zaak in orde. Reeds een paar dagen later was ons boertje veranderd in een soldaat der Fransche republiek. Hij ging echter niet naar België of Holland, zooals hij gehoopt had, maar naar Håvre, aan het Kanaal. We zullen zoo dadelijk zien waarom.

Bonard ondervond al spoedig, dat het soldatenleven wel meer afwisselend was dan dat op de boerderij, maar daarentegen lang zoo vrij niet. Vroeger kon hij 's avonds gaan waar hij wilde, en bracht zijn vrijen tijd vroolijk door. Maar nu was 't anders. Zoolang de reis naar Håvre duurde, maakte men elken dag een marsch van verscheiden uren, zoodat ons boertje, dat daaraan niet gewend was, ten laatste bijna niet meer voort kon, en hartelijk verlangde naar 't eind van den tocht.

Toen hij echter te Håvre was gekomen, werd het niet beter. Daar waren nog meer recruten, en deze allen moesten nu zoo spoedig mogelijk de wapens leeren gebruiken. Menigmaal kwam onze vriend doornat van 't zweet

thuis, na uren geëxerceerd te hebben met een der zware geweren uit dien tijd. Honderdmaal dacht hij bij zichzelf: was ik maar op de boerderij gebleven. Maar dat hielp nu niet. Wie eens dienst genomen had, moest een aantal jaren soldaat blijven.

Maar als hij dan 's avonds in de kazerne kwam, en in zijn hart soms wenschte duizend mijlen van Havre en 't leger te zijn, dan vond hij geen ander gezelschap dan lieden evenals hij, wien ook 't soldatenleven niet mee viel. De een klaagde, de ander zocht al zingende zijn leed te vergeten, een derde weer vond het dwaasheid zich om iets te bekommeren, want, zei hij, over een paar maanden komen we toch in het vuur, en dat zal menigeen niet navertellen. Gewoonlijk kwam ten slotte de brandewijnflesch voor den dag, of ging de geheele troep naar een kroeg. En dan werd er gedronken en gezongen tot het tijd was om binnen te zijn, en ieder zich wel haasten moest om geen straf te belooopen.

Gij bemerkt wel, vrienden, dat onze jonkman op deze wijs veel kans had in plaats van beter slechter te worden. Had hij vroeger zelden of nooit van God en Zijn dienst gehoord, hier waren vloeken en spotten aan de orde van den dag, zooals Bonard 't nog nooit had

bijgewoond. Wel was er een priester bij de afdeeling, maar de soldaten lachten hem uit, en gingen naar de kerk omdat zij moesten. Zij zaten er dan ook meestal te slapen, terwijl de Latijnsche gebeden werden opgezegd. Immers, zoo zeiden zij, we verstaan er toch niets van — en dat was ongelukkig maar al te waar.

Zooals ik gezegd heb, had onze vriend vooral gewenscht verre reizen te doen en hij kreeg daarin zijn begeerte, al was 't ook juist niet op zoo aangename wijs als hij gedacht had.

Frankrijk had namelijk juist in dit jaar vrede gesloten met Engeland. De Franschen, die op zee tegen de Engelschen niet op konden, haastten zich, nu het vaarwater weer vrij was, schepen te zenden naar de landen over zee, die hun toebehoorden, in Azië en Amerika. In dit laatste werelddeel hadden de Engelschen hun bijna alles afgenomen, op enkele kleine eilanden na bij New-foundland en ettelijke in de West. Daarheen zouden nu eenige Fransche schepen vertrekken, om te zien hoe 't er ging, en vooral om troepen te brengen naar het eiland Haiti in W.-Indië, dat zich van Frankrijk vrij verklaard had. De soldaten te Havre kregen bevel zich gereed te houden, en twee weken later zeiden Bonard en zijn makkers

hun Vaderland vaarwel, dat sommigen nooit zouden weerzien.

Gij begrijpt wel, vrienden, hoe vreemd onze gewezen boerenknecht opkeek, toen hij voor 't eerst de ruime zee om zich heen zag, waarop hij als een echt *landman* zich volstrekt niet thuis voelde. Wel had hij veel vrijen tijd, en liep er geen gevaar met vijanden kennis te maken, maar overigens beviel 't hem bitter slecht, vooral daar de zeeziekte hem plaagde, wat niet aangenaam is, zooals ieder weet. Een week of wat was men op reis geweest, toen het schip waarop Bonard zich bevond, van de andere scheidde, en naar het noorden zich richtte. Het moest namelijk een bezoek brengen aan de eilanden St. Pierre en Miquelon, in het noorden van Amerika, om dan verder ook naar West-Indië te gaan.

't Was reeds December geworden, toen het schip, dat wegens den dikken mist, die veelal in die streken heerscht, dikwijls afgedwaald was, het anker wierp voor St. Pierre, een visscherseiland, dat ge niet eens op elke kaart vinden zult, en waar niets bijzonders, zoover ik weet, is te zien. Toch was iedereen blijde, dat hij den voet weer eens op vasten grond mocht zetten, en onze Bonard misschien meer dan allen. Dat was echter ook 't eenige dat

de soldaten vervroolijken kon. Want al spoedig werd hun bevolen een menigte goederen, als touwen, vaten en kisten mee te helpen aan land brengen, en een houten loods te timmeren, waar dat alles vooreerst in zou geborgen worden. Ook werden er verscheiden vaatjes kruit naar het pakhuis gebracht. En om ongelukken te voorkomen, moest er dag en nacht een soldaat op wacht staan op een kleinen heuvel, dien men over ging om naar de bewaarplaats te komen.

Onder hard werken was de maand December bijna ten einde gegaan, en 't liep tegen Kerstfeest, toen de kapitein van 't schip last gaf, om bij den eersten gunstigen wind weg te zeilen. De wind evenwel laat zich, zooals iedereen weet, niet gebieden, en daar stoomschepen toen nog komen moesten, bleef men soms langer in een haven dan men wel wenschte. Zoo ging 't ook hier. De wind wou maar niet keeren, en den dag vóór 't Kerstfeest lag het oorlogsschip nog voor St.-Pierre. Soldaten en matrozen hadden echter hun boel gepakt, en alles was gereed om dadelijk te vertrekken. 't Werd Kerstavond. In de kleine Roomsche kerk van het nabijliggend dorp schitterden helder de lichten, en de visschers gingen allen in feestkleeren tempelwaarts. Op

het schip was echter van 't Kerstfeest weinig te bespeuren. Ieder bleef zoo hij kon beneden, want 't was koud, vinnig koud, en nu en dan viel er regen of hagel van den grauwen hemel. Ook de soldaten, die zoo lang in een schuur of in het wachthuis verblijf hielden, kropen dicht bij 't vuur om zich te warmen. Wie op schildwacht moest zette een zuur gezicht, en morde en knorde alsof dat helpen kon.

Ook Bonard kreeg evenals de anderen zijn beurt. 't Was negen uur toen hij, in een dikken jas gekleed, naar de hoogte ging bij het magazijn, om er, zooals hij dacht, tot elf uur te blijven, waarna hij in 't warme wachthuis kon gaan slapen. In de verte blonk het licht in de kerk en Bonard tuurde er heen, terwijl hij den heuvel opwandelde, waar de soldaat die afgelost werd, wachtte. Weldra stond hij daar alleen, met het geweer naast zich, in den donkeren nacht. Ongelukkig was 't in zijn hart even donker als om hem heen. Hij dacht niet aan den Heiland, wiens geboorte het Kerstfeest, het Christusfeest, ons elk jaar herinnert. Hij kon Hem dan ook niet liefhebben en zich verblijden, als de Engel in de velden van Ephrata, die den herders toeriep: „Ik verkondig u groote blijdschap!” Onze soldaat verheugde zich maar, dat hij zoo spoedig zou

vertrekken, en telde bijna de minuten tot hij zou worden afgelost.

Langzaam, heel langzaam liepen de twee uren, die de wacht duurde. Nu en dan zag Bonard de lichten van de lantarentjes, die de menschen droegen, welke uit de kerk kwamen of er heen gingen, want heel den nacht bleef 't gebouw open. Maar eindelijk, ja, daar sloeg de torenklok langzaam de elf slagen. Bonard greep zijn geweer vaster en sprak bij zichzelf: „Gelukkig, nu word ik afgelost.” Duidelijk hoorde hij eenig geruisch dicht bij zich, maar 't was zoo donker dat hij niet zien kon wie er naderde.

„'t Zal de patrouille zijn die mij komt aflossen,” sprak onze verlangende soldaat, en meteen zijn stem luid verheffend, riep hij:

„Wie daar!”

Er volgde geen antwoord.

„Ik heb toch iets gehoord,” mompelde Bonard, „en daarbij heb ik ook wel goed geteld. Mijn twee uren zijn lang om”

Weer ritselde iets vlak bij hem. Hij tuurde in de duisternis, en op 'tzelfde oogenblik sprong een groote, witte poedelhond blaffend op hem aan. 't Was een oude kennis van Bonard, Capucin, de compagnieshond. Dikwijls had hij met het dier zich vermaakt, en Capucin

had zeker in heel den troep niemand liever dan onzen jongen vriend.

„Zoo Capucin, mijn beste jongen, ben jij het?” riep Bonard verwonderd, „maar wat drijft je hier heen? Is er onraad?”

Onze soldaat haalde den haan van zijn geweer over, en trachtte met zijn oog door de donkerheid van den nacht te dringen, maar vergeefs. Hij zag of hoorde niets. De nachtwind blies kil over 't veld, en Bonard luisterde rillend van kou, of de korporaal nog niet kwam.

„Wel Capucin,” sprak hij, den ruigen poedel streelende, „jij schijnt ook te weten dat het over den tijd is, nietwaar? Hadt je den korporaal maar meegebracht, want ik verveel mij hier schrikkelijk en heb slaap. Kom, zeg eens, waar blijft de korporaal? Is zijn horloge weer in de war?”

Tot eenig antwoord begon Capucin, die geduldig had geluisterd, te blaffen en meteen om den soldaat heen te springen, nu eens vóór dan achter hem, terwijl hij onophoudelijk naar hem keek.

„Ik begrijp er niets van,” mompelde Bonard. „In plaats van de wacht komt de hond. *Die* moet mij toch niet aflossen. Mocht ik maar heen gaan! Maar het zou mij slecht bekomen, als ik ongeroepen van mijn post liep. Wat

wil je toch Capucin? Ik zou graag springen zooals jij, om wat warmer te worden, als ik geen geweer te dragen had.”

Intusschen ging de hond voort met blaffen, tot hij eindelijk ongeduldig scheen te worden, zijn tweevoetigen vriend stevig bij den overjas greep en begon hem mee te trekken. Nu was de poedel, schoon nog jong, zeer sterk, zoodat Bonard werk had om op zijn plaats te blijven, en rukte wat hij kon om zijn jas los te maken. Of 't nu hierdoor kwam, of door de scherpe tanden van Capucin, genoeg, de mantel scheurde en de hond hield het stuk in den bek.

„Verwenscht beest!” schreeuwde de soldaat, reeds knorrig over het lange wachten in den kouden nacht, „moet jij nu mijn jas nog scheuren? Ga waar je vandaan komt!” - en meteen gaf hij den hond een schop, zoo geweldig, dat het dier een heel eind wegstoof.

Al was nu de boosheid van Bonard maar voor de helft tegen den hond en voor de andere eigenlijk tegen den wegblijvenden korporaal gericht, het arme dier scheen niet te begrijpen wat hij misdään had. Langzaam sloop hij naar den soldaat, keek hem aan, en begon zijn handen te likken.

Maar het hielp niets. Bonard werd elk oogenblik knorriger, ondanks de liefkoozingen

van Capucin. „Ga weg, woest dier!” riep hij driftig, den hond met de kolf van zijn geweer dreigend, „haal liever dien treuzelaar van een korporaal!”

De hond ontweek den slag, die hem was toegedacht, en liep met een droef gehuil den heuvel af. Nog even kon Bonard zien dat Capucin naar hem omkeek. Daarop verdween het dier in de duisternis, en was alles weer zoo stil als even te voren.

II.

De klok had twaalf uur geslagen en nog stond de arme Bonard trouw op wacht. Treuriger Kerstnacht had hij zeker nooit doorgebracht. Hij verwenschte den korporaal die hem vergat, den sergeant die hem eens had overgehaald soldaat te worden, en had het wel willen uitschreeuwen, als hij dacht hoeveel beter hij 't had kunnen hebben, zoo hij te Aulnoye was gebleven. En toch, juist dien donkeren, droeven Kerstnacht zou God gebruiken als het middel, om Zijn heerlijk licht in het hart van onzen soldaat te doen opgaan.

't Was twee uur geworden. Bonard was uitgeput van vermoeienis, van kou en van verdrietigheid. „Ik blijf hier niet langer!” riep hij eindelijk verdrietig. „Vijf uur op post staan behoeft niemand. Laat er van komen wat wil, ik ga naar 't wachthuis. Als er iemand moet doodgeschoten worden, dan is 't de korporaal die zijn plicht verzuimd heeft, en niet ik.”

Zoo sprekend greep Bonard zijn geweer, en stapte den heuvel af, in spijt van de krijgswet, die hem, op doodstraf, gebood op zijn post te blijven, tot hij afgelost werd. Echter had de krijgswet op een geval als 't zijne zeker niet gerekend, en bovendien, onze soldaat was, als men zegt „door 't knorrige heen”, en gaf om niets meer.

Hij naderde het wachthuis, dat een heel eind ver lag, maar tot zijn verwondering zag hij geen enkel licht branden, en hoorde ook niet de minste beweging.

„Zouden zij allen in slaap gevallen zijn?” sprak Bonard halffluid, terwijl hij niet zonder een lichte siddering de deur opende.

Hij keek naar binnen. Er viel juist genoeg licht in, om te zien dat er zich niemand meer bevond, korporaal noch manschappen.

„Ik begrijp er niets van,” gromde Bonard, „ze zijn zeker naar een anderen hoek ver-

trokken. Maar waarom dat in den nacht moet gebeuren, en hoe zij mij vergeten kunnen, is meer dan ik weet. Wacht, ik zal naar de tenten gaan. Maar wie komt daar aan?"

Duidelijk hoorde Bonard naderende voetstappen. Hij zag om. 't Waren een paar visschers, die van 't strand kwamen. Haastig liep hij hun achterop.

„Weet ge ook, vrienden,” riep hij hun toe, „waar de soldaten zijn heengegaan?"

De mannen stonden stil en zagen verwonderd den krijgsman aan, die in volle wapenrusting en midden in den nacht voor hen stond.

„Daarheen,” sprak eindelijk, in een taal, die al heel weinig op Fransch leek, een van de twee, de hand naar de zee uitstrekkend. „Wij hebben de schuiten helpen roeien om ze aan boord te brengen.”

„Wanneer?" vroeg Bonard verschrikt.

„Nog vóór twaalven,” antwoordde de andere visscher. „We hebben er bij gezweet, want de wind is opeens gekeerd, en zoo moest middernacht de laatste man aan boord zijn.”

„Behalve ik dan toch,” hernam Bonard; „zij hebben mij achtergelaten. Is er geen kans meer hen in te halen?"

„Daar is het te laat voor,” was 't antwoord. „Bovendien, wij hebben juist onze booten

binnengehaald, en wie zou in den nacht met u in zee gaan? Gij doet best, hier te blijven.”

„Maar dat kan ik niet!” riep Bonard verschrikt. „Als ik niet aanwezig ben, word ik een deserteur genoemd en . . .”

„Komaan, vriendje,” sprak een der visschers, „klagen helpt op 't oogenblik niet. Ga met mij mee naar huis en we zullen morgen verder zien.”

Onze vergeten schildwacht begreep, dat die uitnoodiging niet te verwerpen was. En weldra lag hij op een harden stroozak in een visschershuis, en sliep zooals men slapen kan na vijf uur in een killen winternacht op post te hebben gestaan.

Terwijl Bonard uitrust, heb ik even de gelegenheid u te vertellen hoe 't kwam, dat niemand om hem gedacht had. We hoorden reeds, hoe, toen de wind onverwacht gunstig werd, de bevelhebber dadelijk last gaf om in zee te steken. Natuurlijk bracht dit plotseling bevel een geweldige drukte. De een liep om dit, de ander om dat, en ongelukkig kreeg bij 't inladen van goederen de korporaal, die Bonard moest aflossen, een pak zeilen op 't hoofd, zoodat hij bewusteloos werd weggedragen. Niemand had verder aan Bonard gedacht, of in de drukte en de donkerheid hem

gemist, en zoo was het schip reeds lang in zee, eer men bemerkte dat er een man ontbrak. Gelijk we zagen, had slechts de hond zijn vriend niet vergeten, maar ongelukkig kon het dier niet zeggen wat het bedoelde, en had nog bijna slagen tot loon gehad.

Toen Bonard weder uit zijn slaap ontwaakte — ten minste zooals hij dacht — keek hij verwonderd om zich heen. Hij was in een vreemd huis, zeker geen kazerne. Hij rustte in een heerlijk bed, en aan de tafel in zijn nabijheid zat een oud man met zilverwit haar te lezen.

„Waar ben ik?” riep Bonard verwonderd, „zeg aan den korporaal . . .”

„Bedaar vriend,” sprak de oude man, „ik zal u alles vertellen, maar houd u rustig.”

Dat was voor onzen vriend moeilijk, maar toch zeer noodig. Want gij moet weten dat hij, denkelijk van den schrik over wat er gebeurd was en de vrees voor de gevolgen, denzelfden nacht waarin hij met de visschers meeging een zware koorts had gekregen, en weldra doodziek werd.

Wie er voor Bonard zou gezorgd hebben, en wat er van hem zou geworden zijn, weet ik niet, indien niet de Heer zich over hem had ontfermd. De visschers die onzen soldaat zoo vriendelijk hadden geherbergd, verkochten

namelijk het meeste wat zij vingen aan een grooten opkoper, die verscheiden schepen had en op New-foundland, dicht bij St.-Pierre woonde. Nu en dan kwam Peter Baxen, zoo heette hij, zelf op het eiland, waar hij een woning had, die bij zijn afwezigheid leeg stond. Peter Baxen was reeds oud, maar nog een krachtig man. Als kind was hij uit Denemarken naar Amerika gegaan en daar gebleven. 't Beste was echter, dat hij een vroom man was, die God vreesde en zijn naaste liefhad. Dit bleek ook nu weer, want zoodra hij hoorde wat er gebeurd was, zei hij tot de visschers: „Breng dien man maar naar mijn huis: gij zijt te arm om voor hem te zorgen. Misschien is hij tegen Maart, als ik heenga, wel weer beter.”

Een maand lang lag Bonard zonder zelf te weten wat met hem gebeurde, en zooals men dacht tusschen leven en dood. Toen eerst begon hij een weinig te beteren, en was in staat met zijn ouden, vriendelijken verzorger te spreken.

Ofschoon het Fransch, dat onze soldaat sprak, heel wat verschilde van de taal van zijn gastheer, toch begonnen ze elkaar spoedig zeer goed te begrijpen. Hij vertelde, op zijn ziekbed liggende, den ouden man wie hij was, hoe hij bij 't leger was gekomen en nog veel meer.

„En hebt gij er nu wel eens aan gedacht,

vriend," sprak zijn verzorger toen hij alles gehoord had, „dat het misschien heel goed is dat gij hier gekomen zijt?"

„Goed?" vroeg Bonard verwonderd. „Ik heb mijn eer en goeden naam verloren, want men zal zeggen dat ik een deserteur ben."

„Daar vrees ik niet voor," was het antwoord. „Al is de krijgswet nog zoo streng, gij kunt niet helpen dat men u vergeet, en gij later ziek wordt."

„Als zij dat nu maar gelooven!" riep Bonard.

„Laat God daarvoor zorgen," sprak de oude man, „hebt ge Hem al reeds gedankt, nu ge weer beter wordt?"

Bonard sloeg de oogen neder en zweeg.

„Zie eens vriend," ging de ander voort. „God heeft over u gewaakt. We willen uw vrienden wezen. Dat heeft de Heer ons geleerd. Hij heeft u al liefgehad vóór gij 't wist, en Zijn eeniggeboren Zoon overgegeven opdat gij zoudt behouden worden."

Dat waren voor onzen soldaat geheel nieuwe dingen. Hij had in de Roomsche kerk nooit zoo hooren spreken, evenmin als in 't leger. Aandachtig luisterde hij, toen de oude man hem voorlas uit den Bijbel, hoe Christus is gekomen om zondaren zalig te maken. Al had hij nooit vroeger die woorden gehoord, hij

vatte toch wel wat er bedoeld werd. Hij leerde allengs meer welk een groot zondaar hij was geweest, toen hij zonder God in de wereld leefde; hoe hij 't nog was, ook terwijl God zoo voor hem zorgde. Maar daarbij opende de Heer zijn hart, zoodat het Evangelie van Gods genade er in viel als het zaad in de goede aarde - gelijk we lezen in de gelijkenis van den Zaaier.

„Vriend,” sprak hij tot Baxen, toen deze eens voor zijn legerstede zat, „ik begin nu te begrijpen, dat gij waarheid hebt gesproken, toen ge zeldet dat het wel goed voor mij kon wezen, hier te zijn gekomen.”

„Hoe dan?” vroeg de gastheer.

„Wel ik heb hier gehoord en geleerd wat ik anders nooit zou geweten hebben. Ik leefde vroeger maar voort, zonder mij om God en Zijn dienst te bekommeren. Ik dacht, als ik oud word of erg ziek, halen ze den priester, en dan komt alles nog wel in orde. Maar wat zou ik mij hebben bedrogen. Nu heeft God mij de oogen geopend voor het groot gevaar, waar ik in verkeerde, en mij ook getoond, hoe ik het kon ontvluchten. Al was ik alleen maar op dit eiland gekomen om dit te hooren, ik zou alle reden hebben om God te danken.”

„Ik ben blij u zoo te hooren spreken,” zei

Baxen. „Houd aan in het gebed, dat de Heer u licht geve en uw geloof versterke. Wie in Hem gelooft zal niet beschaamd worden.”

Toen Bonard weer uit zijn bed mocht opstaan met een hersteld lichaam, was ook door de kracht van Gods genade zijn ziel genezen. Het oude was voorbij, 't was alles nieuw geworden. Veel had hij nog met zijn verpleger en vriend gesproken en deze dankte God, dat hij den vreemdeling thans mocht zien, genezen in dubbelen zin.

Zoodra onze man weer geheel beter was, raadpleegde hij met zijn vrienden wat te doen. De Burgemeester van het dorp werd er bij geroepen, en deze schreef een verklaring, die ook door anderen werd onderteekend, en waarin alles stond wat met Bonard gebeurd was, opdat hij niet later als deserteur zou gestraft worden. Dit papier werd met een zegel voorzien en aan Bonard gegeven.

Intusschen was het de vraag wat thans gedaan moest worden. Bonard wilde liefst zoo gauw mogelijk terugkeeren naar zijn afdeeling; maar hij was op een eiland, en een schip dat hem mee kon nemen kwam niet dikwijls. Baxen, die niet langer blijven kon, wist niets beters dan hem zoolang zijn huis tot woning te laten. Er was een tuin bij, dien Bonard

natuurlijk zeer goed kon bewerken. Tot loon kreeg hij zooveel geld als vooreerst noodig was om van te leven.

De zomer kwam in 't land, maar een schip verscheen niet. Op een najaarsdag was Bonard in den moestuin bezig, toen onverwachts Baxen voor hem stond.

„Vriend,” sprak hij, „gij zult vooreerst hier moeten blijven. Er is weer oorlog uitgebroken tusschen Frankrijk en Engeland. Zoolang die duurt zal er wel geen schip komen.”

„Dat spijt mij,” antwoordde Bonard, „ik verlang wel niet naar het leger terug, maar wat moet ik hier aanvangen? Ik zie geen kans mijn brood te verdienen.”

„Daarover heb ik reeds gedacht,” was 't antwoord. „Luister eens. Mijn land hier achter het huis heeft, nu gij het bewerkt hebt, dit jaar een aardig sommetje opgebracht. Zoudt ge denken, als ge een weinig hulp hadt, dat ge er genoeg van kunt trekken om te leven?”

„Zeker,” antwoordde Bonard.

„Dan is 't in orde,” hernam Baxen. „Ik heb met een van de visschers afgesproken, dat zijn zoon bij u zal komen leeren. Wat het land opbrengt kunt gij verkoopen, en als het niet genoeg is zullen we verder zien.”

Dat was onzen vriend, die zijn oude vak

veel liever had dan het soldaat wezen, recht naar den zin. Hij begeerde, nu hij den Heer had leeren kennen, allerminst in luiheid zijn brood te eten, en had nu een schoone gelegenheid om wat hij vroeger geleerd had hier te pas te brengen. 't Was echter op St.-Pierre vrij wat kouder en vochtiger dan in Frankrijk, en zoo ging het dikwijls heel moeilijk en kostte het veel zorg 't zoo in te richten, dat er van het zaad recht goede oogsten kwamen.

Vier jaren gingen voorbij. Een schip verscheen niet, en al wat men op het eiland hoorde was, dat de oorlog nog voortduurde en er geen Fransche schepen meer op zee waren te zien. Dat was ook wezenlijk zoo. De Engelschen zorgden wel, dat zij op de zee meesters bleven, gelijk keizer Napoleon het was op het vasteland.

Bonard begreep dan ook, dat het nog lang duren kon eer hij het eiland weer verlaten zou, en werkte zooveel hij kon voor zijn dagelijksch brood. De Heer zegende hem daarbij. Al spoedig werd het op 't eiland bekend, dat er aan het huis van Peter Baxen groenten en vruchten te koop waren, zoo smakelijk als men ze anders maar heel zelden en voor veel geld van andere plaatsen kreeg. De visschers nu, waaronder verscheidene wel

zeer eenvoudig maar niet juist arm waren, lustten ook gaarne wat goed smaakt. Bonard hield weldra nog geld over. Dat gaf hij natuurlijk aan den ouden Baxen, die op deze wijs goede vruchten oogstte van zijn vroegere barmhartigheid. 't Was altijd een feest voor Bonard als Baxen kwam, want deze was de eenige man met wien hij over den Heer en Zijn dienst spreken kon. De lieden op het eiland toch waren meest allen Roomsche, of dachten aan niets anders dan eten, drinken en visschen. Bovendien woonde Bonard zoover van hen af, of liever allen woonden zoo wijd uit elkander, dat men elkaar maar zelden sprak.

In den winter van 1807, toen de oude Baxen weer op het eiland kwam, bracht hij zijn vriend een geschenk mee, waarnaar deze al jaren verlangd had. 't Was namelijk een Bijbel. Gij zult misschien zeggen: dien hadden ze toch wel eer kunnen koopen. Maar dan vergeet gij, vrienden, dat het, vóór de Bijbelgenootschappen werden opgericht en die zijn nog niet veel meer dan 100 jaar oud — niet zoo gemakkelijk ging Bijbels te krijgen. Vooral was dat moeilijk in een land waar veel Roomschen waren, die toch zelden of nooit den Bijbel gebruikten. Bonard's vriend had er ten minste heel wat moeite voor gedaan, en er alles saam

genomen meer voor betaald dan tien Bijbels thans kosten.

Gij begrijpt dan ook, dat onze landbouwer recht blij was, toen hij voor 't eerst van zijn leven een Bijbel rijk was, wellicht de eenige Fransche op heel St.-Pierre. Elken avond, als het werk geëindigd was, zat hij er in te lezen, en meestal hardop. Want hij had ook in den Bijbel gelezen, dat wie een kaars ontsteekt die niet onder een korenmaat maar op een kandelaar zet. En al was er nu maar één man, zijn knecht, bij hem in huis, Bonard begreep dat ook de knecht een ziel te verliezen had, en sprak met hem over de dingen van het Koninkrijk Gods en de goede woorden, die zij uit de Schrift hoorden.

De knecht, die, evenmin als Bonard vroeger, ooit een Bijbel gezien had, en dáarbij niet eens lezen kon, deed weldra niets liever dan luisteren. Ja, den eersten keer den besten, dat hij een dag naar huis ging, wat om de twee weken gebeurde, vertelde hij allen vrienden en geburen van het heerlijke boek, dat Bonard gekregen had.

Onder degenen die dit hoorden was er een, die het in zijn oor knoopte, namelijk de magazijnmeester, die zorgen moest voor een menigte zaken, welke door de regeering bewaard en



later gebruikt werden. Hij schreef Bonard in een vriendelijk briefje, of deze eens bij hem wilde komen en zijn Bijbel meebrengen. „Want,” zoo zei de magazijnmeester, „ik heb veel van dat boek gehoord, maar het nooit gezien. Het is een boek van de ketters, zooals ze zeggen; evenwel wil ik graag eens weten wat er in staat.”

Natuurlijk weigerde Bonard dit verzoek niet. Het duurde niet lang of den magazijnmeester ging het evenzoo als den knecht. Hij wilde telkens meer van den Bijbel weten, en geheele avonden bracht hij met zijn vriend door, nu eens in zijn eigen huis, dan bij Bonard. Wel was er veel dat beiden niet recht begrepen, maar dit was geen wonder, als men bedenkt, dat de een zoowel als de ander vele jaren had geleefd, zonder zelfs ooit een Bijbel gezien te hebben. Maar bij al wat duister was baden ze den Heer om licht en wijsheid, en vergaten ook niet, toen Baxen weerkwam, die een zeer verstandig man was, hem over veel wat moeilijk was te spreken. Peter, die van jongsaf den Bijbel had gekend, kon hen gelukkig dikwijls helpen, al wist ook hij niet alles te verklaren. Want dat kan niemand. Anders zou de Bijbel ook niet het woord des *Heeren*, het boek van *God* zijn.

Zoo werd onze Bonard ongezocht een prediker van het Evangelie aan hen, die het anders niet zouden gekend hebben. „Ik begin nu al beter te begrijpen,” sprak hij eens tot Baxen, „hoe goed het was dat ik hier kwam. Hier heb ik den grootsten schat gevonden en zelfs mag ik nu daarvan uitdeelen aan anderen.”

Voor Bonard had die nieuwe kennismaking ook nog een ander, zeer verblijdend gevolg. Zijn vriend, die reeds een goede vijftig jaar oud was, had verscheiden volwassen zoons en dochters. Toen nu Bonard ook met al deze vanzelf bekend raakte, en hij bovendien meer begon te verdienen dan hij noodig had, vroeg hij een der dochters van zijn gastheer ten huwelijk. En even vóór de lente van het jaar 1809 kwam, zat Bonard in de woning, die Baxen hem had laten behouden, en dankte met zijn vrouw den Heer, die hen beiden gelukkig en alles wel gemaakt had.

Het jaar 1814 was aangebroken. In Europa was heel wat veranderd. De machtige Fransche keizer was met het „groote leger” naar Rusland getogen, maar bijna alleen teruggekeerd. De Heer, die met de koningen doet wat Hij wil, sprak: tot hertoe en niet verder. In October 1813 werd keizer Napoleon bij Leipzig geheel verslagen. Hij moest afstand doen van

de regeering en werd naar Elba gebracht. Frankrijk werd weer een koninkrijk, en Lodewijk XVIII beklom den troon.

Van dit alles wist men echter op St. Pierre maar zeer weinig. Wel had men nu eens dit gerucht gehoord, dan weer een ander, maar het rechte van de zaak wist niemand. Alleen begreep ieder, wjl er nog maar steeds geen schepen uit Frankrijk kwamen, dat Engeland en Frankrijk nog altijd vijanden moesten zijn.

Op een zomerschen dag van het jaar 1814 was Bonard in den tuin aan 't werk, toen plotseling zijn knecht naar hem kwam toesnellen met den uitroep: „Een schip, een oorlogsschip. Kom spoedig mee, baas!”

„Is 't een Fransch schip?” vroeg Bonard driftig.

„Zeker, baas. Ik heb een paar man gesproken, die aan wal zijn gekomen. Er zijn soldaten aan boord. Ook is er weer een koning in Frankrijk, zeggen zij.”

„Ik kom,” sprak Bonard, „ga gij maar vooruit.”

„Ik zal hun toch eens laten zien, dat ik weet hoe het behoort,” sprak onze vriend, in zich zelf. „Wel hebben ze mij vóór twaalf jaar vergeten, maar ik zal toonen, dat ik het hen nog niet gedaan heb.”

Haastig trad hij zijn woning binnen, ging naar den zolder en trok zijn oude soldatenpak aan, dat hij steeds bewaard had, maar er lang niet fraai meer uitzag. Hij wierp zijn geweer over den schouder, en spoedde zich toen langs een eenzaam pad naar den heuvel, waar hij vóór 12 jaar als schildwacht was achtergelaten. Daar gekomen, begon hij met groote stappen heen en weer te loopen, schoon 't hem moeite kostte zijn chako, dien hij ontgroeid was, op 't hoofd te houden.

Duidelijk kon hij van verre de oorlogsschepen zien, waarbij booten lagen met de Fransche vlag er op. De soldaten klommen uit de schepen, en zouden weldra aan land zijn.

Een boot naderde den wal. Nauwelijks was zij bij 't strand, toen een groote, oude, witte hond er uitsprong. Zoodra het dier in de verte een soldaat bemerkte liep het den heuvel op. Doch vlak bij Bonard gekomen stond het even stil, snuffelde lang, en keek en keek, en sprong toen met een luid geblaf tegen den schildwacht zoo driftig op, dat de man bijna omtuimelde. Capucin had zijn ouden vriend na zoo langen tijd herkend.

Intusschen was de boot vastgelegd.

„Wie daar!” schreeuwde Bonard met een stem, die klonk als een klok.

„Wie zijt gij zelf,” riep een officier, aan land springend, „wat doet gij daar?”

„Ik behoor tot het 68e regiment, was 't antwoord, en sta hier op wacht.”

„Op wacht!” riep de overste verwonderd, „hoe lang?”

„Van 25 December 1802 's avonds 9 uur, tot 27 Juli 1814,” was 't antwoord.

De officier barstte in luid lachen uit. Hij rende den heuvel op, gevolgd door de soldaten. Bonard herkende den overste dadelijk. 't Was dezelfde korporaal, die hem eens had vergeten, die sinds tot een hooger rang was geklommen, en nu was gezonden om uit de West-Indiën de manschappen van het regiment af te halen. Op zijn reizen had Capucin hem vergezeld.

„Kent gij mij niet meer, majoor Rolu?” vroeg Bonard, terwijl al de soldaten met verbazing hem zelf, zijn verroest geweer en oude plunje beschouwden.

„Wat bedoelt ge, man?” was 't antwoord.

Nu verhaalde onze vriend zijn geschiedenis.

De majoor herinnerde zich thans alles volkomen duidelijk, en vertelde Bonard, hoe men op 't schip gemeend had, dat deze in den nacht overboord geslagen en verdronken was. Bonard vergezeldde hen naar 't schip, en verhaalde daar aan den oppersten bevelhebber

zijn geschiedenis. Ook liet hij hem 't papier lezen, waarop stond hoe het kwam, dat hij op 't eiland was achtergebleven. Trouwens, iedereen wist reeds dat Bonard volkomen de waarheid sprak.

„Gij hebt wel lang op post gestaan, vriend,” sprak de bevelhebber. „Gij hebt dus in de 12 jaar, toen gij op dit eiland niets van uw vaderland hoordet, het toch niet vergeten. We vinden u weerom waar we u hadden gelaten. Wilt ge mee gaan en dit arme land voor goed vaarwel zeggen? Ik neem op mij voor u te zorgen.”

„Vergeef mij,” antwoordde Bonard, „ik zou liever blijven. Ik heb hier mijn brood en ben er gelukkig.”

„Zooals gij wilt,” was het antwoord. „Maar zeg mij, kan ik u geen enkelen dienst bewijzen, al was 't maar alleen om u te toonen dat wie 12 jaar op wacht staat, wel iets bijzonders verdient?”

„Als het dan zijn moet,” sprak Bonard, „zou ik wenschen dat gij Capucin bij mij liet. Hij heeft mij evenmin in al die jaren vergeten als ik Frankrijk. Laat hem zijn overige dagen bij mij doorbrengen.”

De overste had hier niets tegen. Bovendien schonk hij Bonard bij zijn vertrek een gouden

uurwerk ter gedachtenis, waarbij de vroegere korporaal nog een zilveren tabaksdoos voegde. „'t Is toch,” zei hij, „in zeker opzicht mijn schuld, dat gij vergeten zijt. Zorg goed voor Capucin. Aan een ander dan u zou 'k hem zeker niet overlaten.”

Bonard bleef een poos op het eiland wonen. Minstens eens in het jaar kreeg hij een bezoek van zijn ouden vriend Baxen, en verhuisde, toen deze, 84 jaar oud, gestorven was, naar New-foundland. Daar vond hij vrienden, die den Heer liefhadden, evenals hij, en die het hem zoo aangenaam maakten, dat er zelfs niets is gekomen van een reis naar Frankrijk, waar Bonard nog steeds aan gedacht had. Hoewel hij nu op een Engelsch eiland leefde, bleef hij echter Franschman, en bezocht nog menigmaal St.-Pierre. Hij had daar vrienden, die hij liefhad, en die allen vereenigd waren door de liefde van Christus.

Capucin beleefde dat alles echter niet. Hij stierf lang vóór zijn meester het eiland verliet. Dat die beiden goede, innige vrienden waren geweest, behoef ik u niet te zeggen. Want Bonard kon nooit het trouwe dier aanzien, of hij herinnerde zich dat dit de eenige uit het vaderland was, die hem niet vergeten had, ook toen niemand van daar meer aan hem dacht.

Wandteksten waren toen nog onbekend. Maar in zijn huisvertrek aan den muur, had Bonard een papier hangen, waarop hij met groote letters deze woorden had geschreven:

Het hart des menschen overdenkt zijn weg, maar de Heer stuurt zijn gang.

